

POSTANOWIENIE

Dnia 22 maja 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Leszek Bielecki (przewodniczący)

SSN Jarosław Sobutka

SSN Renata Żywicka (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania W. D.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w Warszawie
o świadczenie postojowe,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 22 maja 2024 r.,
zażalenia organu rentowego na wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z dnia 5 grudnia 2023 r., sygn. akt III AUa 2758/22,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu w Warszawie do ponownego rozpoznania oraz
rozstrzygnięcia o kosztach postępowania zażaleniowego.**

UZASADNIENIE

Decyzją z 21 stycznia 2021 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Warszawie na podstawie art. 15zs 2 ust. 7 i art. 15zv ustawy z 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U. poz. 1842 ze zm.) w zw. z art. 83 ust. 1 i 2 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych odmówił W.D. prawa do jednorazowego świadczenia postojowego.

Wnioskodawca złożył odwołanie od wskazanej decyzji.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Warszawie wniósł o jego oddalenie.

Wyrokiem z dnia 22 lipca 2022 r., XIV U 334/21, Sąd Okręgowy -Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie oddalił odwołanie.

Sąd Okręgowy ustalił, że W. D. w dniu 30 grudnia 2020 r. złożył wniosek o jednorazowe dodatkowe świadczenie postojowe w związku z przeciwdziałaniem skutkom wywołanym COVID-19 dla osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą, wskazując kod przeważającej działalności według PKD 5629Z. W dniu 7 listopada 2018 r. odwołujący się dokonał zmiany w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej poprzez usunięcie tylko adresu prowadzonej działalności gospodarczej w M. przy ul. [...]. Dopiero w dniu 20 października 2020 r. odwołujący się dokonał zmiany kodu przeważającej działalności z PKD 4690Z na kod PKD 5629Z.

Zaskarżoną decyzją organ rentowy odmówił odwołującemu się prawa do jednorazowego świadczenia postojowego.

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie dokumentów znajdujących się w aktach sprawy, jak też w aktach rentowych. Sąd dał wiarę wskazanym wyżej dokumentom, gdyż żadna ze stron nie kwestionowała ich wartości dowodowej, a nadto brak jakichkolwiek podstaw by podważyć ich rzetelność czy prawidłowość. Odwołujący się odnośnie faktu prowadzenia działalności gospodarczej wyłącznie zajmującej się świadczeniem usług gastronomicznych (kod PKD 5629Z) nie przedstawił żadnych dowodów. Tymczasem zgodnie z wyrażoną w art. 232 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c. zasadą kontradyktoryjności, ciężar dowodu spoczywa na stronach postępowania cywilnego. To one, a nie sąd są wyłącznym dysponentem toczącego się postępowania i one ponoszą odpowiedzialność za jego wynik. Przepis art. 6 k.c. stanowi, iż ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. Przepis art. 232 § 1 zd. 1 k.p.c. stanowi natomiast odpowiednio, że strony są obowiązane wskazywać dowody dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne. Sąd Najwyższy charakteryzując art. 232 k.p.c., stwierdził, że na sądzie rozpoznającym sprawę nie spoczywa powinność zarządzania dochodzeń mających

na celu uzupełnienie i wyjaśnienie twierdzeń stron oraz poszukiwanie dowodów na ich udowodnienie. Do sądu nie należy przeprowadzanie z urzędu dowodów zmierzających do wyjaśnienia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy. Obowiązek przedstawienia dowodów spoczywa na stronach, a ciężar udowodnienia faktów mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie spoczywa na stronie, która z faktów tych wywodzi skutki prawne (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 17 grudnia 1996 r., I CKU 45/96, OSNC 1997 nr 5-6, poz. 76).

Zgromadzony materiał był wystarczający i kompletny do poczynienia ustaleń faktycznych i rozstrzygnięcia sprawy.

Sąd pierwszej instancji stwierdził, zgodnie z art. 15zs² ust. 1 ustawy z 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U. poz. 1842 ze zm.) osobie, o której mowa w art. 15zq ust. 1 pkt 1, prowadzącej na dzień 30 września 2020 r. pozarolniczą działalność gospodarczą oznaczoną według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) 2007, jako rodzaj przeważającej działalności, kodem 47.71.Z, 47.72.Z, 47.81.Z, 47.82.Z, 47.89.Z, 49.39.Z, 56.10.A, 56.10.B, 56.21.Z, 56.29.Z, 56.30.Z, 59.1 I.Z, 59.12.Z, 59.13.Z, 59.14.Z, 59.20.Z, 74.20.Z, 77.21.Z, 79.90.A, 79.90.C, 82.30.Z, 85.51.Z, 85.52.Z, 85.53.Z, 85.59.A, 85.59.B, 86.10.Z w zakresie działalności leczniczej polegającej na udzielaniu świadczeń w ramach lecznictwa uzdrowiskowego, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych, lub realizowanej w trybie stacjonarnym rehabilitacji leczniczej, 86.90.A, 86.90.D, 90.01.Z, 90.02.Z, 90.04.Z, 91.02.Z, 93.1 I.Z, 93.13.Z, 93.19.Z, 93.21.Z, 96.01.Z, 96.04.Z, która skorzystała ze świadczenia postojowego w trybie art. 15zs lub art. 15zua, przysługuje prawo do jednorazowego dodatkowego świadczenia postojowego, jeżeli przychód z tej działalności uzyskany w październiku albo listopadzie 2020 r. był niższy co najmniej o 40% w stosunku do przychodu uzyskanego odpowiednio w październiku albo listopadzie 2019 r.

Ustalenie prawa do jednorazowego dodatkowego świadczenia postojowego, o którym mowa w ust. 1, następuje na wniosek osoby prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą, zawierający dane, o których mowa w art. 15zs ust. 3 pkt 1

lit. a, c i e, pkt 2, 5 i 6, oświadczenie o rodzaju przeważającej działalności, o której mowa w ust. 1, oraz oświadczenie potwierdzające, że jej przychód z działalności uzyskany w październiku albo listopadzie 2020 r. był niższy co najmniej o 40% w stosunku do przychodu uzyskanego odpowiednio w październiku albo listopadzie 2019 r. (art. 15zs² ust. 2). W myśl ust. 7 wskazanego artykułu do jednorazowego dodatkowego świadczenia postojowego, o którym mowa w ust. 1, stosuje się odpowiednio art. 15zr ust. 1, 3 i 4, art. 15zs ust. 6 i 7, art. 15zu, art. 15zv, art. 15zx, art. 15zz i art. 15zza. Zgodnie z ust. 8 powyższego artykułu oceny spełnienia warunku, o którym mowa w ust. 1, w zakresie oznaczenia prowadzonej działalności gospodarczej według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) 2007 dokonuje się na podstawie danych zawartych w rejestrze REGON w brzmieniu na dzień 30 września 2020 r.

Nie ulegało w ocenie Sądu Okręgowego wątpliwości, że na dzień 30 września 2020 r. odwołujący się posiadał kod przeważającej działalności gospodarczej PKD 47.53Z, nie uprawniający go do otrzymania wnioskowanego świadczenia. Natomiast tylko działalność prowadzona w ramach określonego w przywołanym przepisie PKD uprawnia do otrzymania jednorazowego dodatkowego świadczenia postojowego. Co prawda odwołujący się w październiku 2020 r. złożył wniosek o dokonanie wpisu w CEIDG w tym zakresie (tj. kodu 56.29Z) i wpis taki został dokonany, jednak taki wpis nie może działać z mocą wsteczną i ze skutkiem na dzień 30 września 2020 r. Wszelkie wpisy dokonywane w CEIDG rodzą domniemanie ich zgodności ze stanem faktycznym, także w zakresie wskazanych kodów PKD. Natomiast według stanu na dzień 30 września 2020 r. odwołujący się posiadał przeważający kod PKD 47.53Z. Braku właściwego kodu odwołujący się nie może usprawiedliwiać błędem urzędnika, któremu zgłosił zlikwidowanie kodu PKD 47.53Z. Będąc bowiem przedsiębiorcą, a zatem podmiotem profesjonalnym powinien uważnie sprawdzić wpisy w CEIDG i zadbać o ich odpowiednią aktualizację w przypadku zmiany czy uzupełnienie w przypadku braku. Ma zatem rację organ rentowy, że nie ma możliwości dokonania analizy porównawczej przychodów z tego PKD (56.29Z) w 2019 r.

Wyrokiem z dnia 5 grudnia 2023 r. Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie, III AUa 2758/22, na skutek apelacji

wnioskodawcy uchylił powyższy wyrok oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego i sprawę przekazał Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Warszawie do ponownego rozpoznania.

Zdaniem Sądu drugiej instancji organ rentowy i Sąd Okręgowy oparły swoje rozstrzygnięcia na błędnej wykładni obowiązujących przepisów przyjmującej, że przepis art. 15zs² ust. 8 ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 jest przepisem bezwzględnie obowiązującym i niepodważalnym. Tymczasem, jak przyjmuje się w orzecznictwie, „Rozwiązania prawnego określonego w art. 15zs² ust. 8 ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 nie można traktować jako wyłącznego środka dowodowego służącego wykazaniu rodzaju prowadzonej działalności, a wnioskujący podmiot gospodarczy może te okoliczności wykazać także innymi środkami dowodowymi i podważyć formalne znaczenie wpisu w rejestrze podmiotów REGON. Wskazany przepis zawiera rozwiązanie proceduralne mające na celu usprawnienie procesu przyznawania przez ZUS wsparcia przedsiębiorcom faktycznie prowadzącym określony rodzaj działalności, ale nie zamyka on możliwości obalenia domniemania prowadzenia określonej działalności gospodarczej w ramach sądowego postępowania odwoławczego, (wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 29 września 2022 r., III AUa 269/21; wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 9 września 2021 r., III AUa 291/21).

Sąd Apelacyjny przywołał wyrok z dnia 3 marca 2022 r. Sądu Apelacyjnego w Szczecinie, zgodnie z którym „podanie do rejestru danych REGON niezgodnych z rzeczywistością albo ich nieaktualizowanie nie pociąga za sobą zakazu prowadzenia działalności innej niż objętej kodami PKD wpisanymi w rejestrze podmiotów REGON. Rejestr ma charakter formalny i bazuje na oświadczeniach wiedzy podmiotów obowiązanych do przekazywania danych, które nie podlegają merytorycznej weryfikacji. Nie tworzy on stanu prawnego, także w obszarze działalności gospodarczej.” (III AUa 422/21, por. też wyrok Sądu Najwyższego z 7 stycznia 2013 r., II UK 142/12, wyrok Sądu Najwyższego z 23 listopada 2016 r., II UK 402/15) Na analogiczną wykładnię przepisów powołał się również Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie uchylając wyrokiem z 14 czerwca 2021 r.

decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z 2 lutego 2021 r. w przedmiocie odmowy zwolnienia W. D. z opłacenia należności z tytułu składek za listopada 2020 r.

Podzielając powyższe poglądy Sąd Apelacyjny stwierdził zatem, że okoliczność, iż na dzień 30 września 2020 r. odwołujący się posiadał jako wpisany do rejestru kod przeważającej działalności gospodarczej PKD 47.53Z, nie uprawniający go do otrzymania wnioskowanego świadczenia, nie miała w sprawie przesądzającego znaczenia. Odwołujący się w październiku 2020 r. złożył wniosek o dokonanie wpisu w CEIDG w tym zakresie (tj. kodu 56.29Z) i wpis taki został dokonany. W dacie wydania zaskarżonej decyzji, co więcej w dacie wydania zaskarżonego wyroku zarówno organ rentowy, jak i Sąd Okręgowy dysponowali informacją o tym, że W. D. od 2018 r. zaprzestał prowadzenia działalności handlowej o kodzie PKD 47.53.Z i że jedynym przedmiotem jego działalności pozostała działalność usługowa gastronomiczna o kodzie PKD 56.29Z - wykonywana w „H.” w S. przy ul. [...]. Nie zweryfikowano tej okoliczności, jak również faktu uaktualnienia danych w rejestrze, a to było niezbędne do rozpoznania sprawy co do istoty sporu. Co więcej, w uzasadnieniu swojego stanowiska organ rentowy podał, że skoro widniejący we wniosku przeważający kod Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) jest podany jako przeważający w rejestrach Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej od 19 października 2020 r., to nie jest możliwe dokonanie analizy porównawczej przychodów z tego PKD w 2019 r.

W związku z powyższy Sąd drugiej instancji stwierdził, że organ rentowy, kierując się powyższą wykładnią mających w sprawie zastosowanie przepisów powinien dokonać powyższej analizy porównawczej przychodów odwołującego się i tym samym zbadać, czy wnioskodawca spełnił ustawowe przesłanki do przyznania mu jednorazowego świadczenia postojowego.

W zażaleniu od powyższego wyroku organ rentowy zarzucił naruszenie: 1. art. 477^{14a} k.p.c., przez niewłaściwe jego zastosowanie, polegające na nieuzasadnionym przyjęciu, że organ rentowy, rozpoznając wniosek odwołującego o przyznanie prawa do jednorazowego dodatkowego świadczenia postojowego, jak również Sąd pierwszej instancji, nie rozpoznał istoty sporu, ponieważ nie

zweryfikowano okoliczności zaprzestania przez wnioskodawcę prowadzenia działalności handlowej o kodzie PKD 47.53.Z od 2018 r. i prowadzenia od tamtej pory jedynie działalności handlowej o kodzie PKD 56.29.Z, podczas gdy Sąd pierwszej instancji w przedmiotowej sprawie stwierdził, że odwołujący odnośnie faktu prowadzenia działalności gospodarczej zajmującej się wyłącznie świadczeniem usług gastronomicznych nie przedstawił żadnych dowodów, a aktualizacja wpisu w CEiDG w miesiącu 10/2020 r. nie może działać z mocą wsteczną i ze skutkiem na dzień 30 września 2020 r.

W uzasadnieniu zażalenia organ rentowy podkreślił, że kompetencja sądu odwoławczego w zakresie przekazania sprawy organowi rentowemu w trybie art. 477^{14a} aktualizuje się dopiero w sytuacjach wyjątkowych, gdy poza przesłankami z art. 386 § 2 lub § 4 k.p.c., stwierdzono istnienie poważnych wad decyzji organu rentowego, których naprawienie nie jest możliwe w postępowaniu sądowym. Oznacza to, że uchylenie decyzji organu rentowego jest dopuszczalne tylko wówczas, gdy nie doszło do przesądzenia wniosku złożonego przez ubezpieczonego, bowiem przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji (art. 386 § 4 i 6 k.p.c.), tym bardziej połączone z "piętrowym" przekazaniem jej do ponownego rozpoznania bezpośrednio organowi rentowemu, które wymaga obligatoryjnego uchylenia zaskarżonej (poprzedzającej) uchylony wyrok sądu pierwszej instancji (art. 477^{14a} k.p.c.), powinno ograniczać się do sytuacji zupełnie nadzwyczajnych, w których ani organ rentowy, ani sąd pierwszej instancji nie rozpoznali istoty odwołania, a jego zweryfikowanie wymaga dokonania istotnych ustaleń faktycznych i prawidłowego zastosowania przepisów prawa materialnego (postanowienie Sądu Najwyższego z 1 lutego 2023 r., III UZ 34/22, Legalis).

W ocenie żalącego się nie sposób uznać, aby Sąd pierwszej instancji minął się z istotą sporu, ponieważ - jak utrzymuje Sąd Apelacyjny - nie zweryfikował okoliczności, iż W.D. od 2018 r. zaprzestał prowadzenia działalności handlowej o kodzie PKD 47.53.Z i że jedynym przedmiotem jego działalności pozostała działalność usługowa gastronomiczna o kodzie PKD 56.29.Z - wykonywana w „H.” w S. przy ul. [...], jak również faktu uaktualnienia danych w rejestrze w miesiącu 10/2020 r. Tymczasem Sąd pierwszej instancji podkreślił w uzasadnieniu, że

odwołujący odnośnie faktu prowadzenia działalności gospodarczej wyłącznie zajmującej się świadczeniem usług gastronomicznych (kod PKD 56.29.Z) nie przedstawił żadnych dowodów, a zgodnie z zasadą kontrydiktoryjności wyrażoną w art. 232 k.p.c. w zw. z art. 6 k.p.c., ciężar dowodów spoczywa na stronach postępowania cywilnego. Nadto, w ocenie Sądu Okręgowego nie ulegało wątpliwości, że na dzień 30 września 2020 r. odwołujący się posiadał kod przeważającej działalności gospodarczej PKD 47.53.Z, nie uprawniającego go do otrzymania wnioskowanego świadczenia. Co prawda odwołujący w 10/2020 r. złożył wniosek o dokonanie wpisu w CEiDG w tym zakresie (kodu 56.29.Z) i wpis taki został dokonany, jednakże taki wpis nie może działać z mocą wsteczną i ze skutkiem na dzień 30 września 2020 r. Rację ma zatem organ rentowy, że nie ma możliwości dokonania analizy porównawczej przychodów z tego kodu PKD (56.29.Z) w 2019 r.

Mając na uwadze powyższe żalący się wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i oddalenie apelacji odwołującego, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie organu rentowego jest uzasadnione.

W pierwszej kolejności należy zauważyć, że kontrola wykonywana przez Sąd Najwyższy w związku z zaskarżeniem orzeczeń uchylających zaskarżony wyrok i przekazujących sprawę do ponownego rozpoznania nie zmierza do oceny zasadności żądania pozwu, ani także apelacji i nie polega na merytorycznym badaniu stanowiska prawnego sądu drugiej instancji (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 18 października 2013 r., III CZ 48/13, LEX nr 1422032 i z dnia 15 lutego 2013 r., I CZ 5/13, OSNC-ZD 2014 nr A, poz. 4). Dopuszczenie takiej kontroli oznaczałoby przyzwolenie, by zażalenie to stanowiło substytut skargi kasacyjnej, a więc środka prawnego zasadniczo innej rangi, sformalizowanego i mającego szansę rozpoznania przez Sąd Najwyższy tylko w wypadku spełnienia określonych przesłanek; mogłoby także prowadzić do obchodzenia przepisów o

skardze kasacyjnej. Ograniczona funkcja oraz charakter zażalenia przewidzianego w art. 394¹ § 1¹ k.p.c., a także potrzeba usytuowania go w systemie środków odwoławczych i zaskarżenia, z jak najmniejszym uszczerbkiem dla spójności systemu, przemawiają za wąskim określeniem granic kognicji rozpoznającego je Sądu Najwyższego. Zażalenie jest skierowane przeciwko uchyleniu wyroku i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania, a więc ocenie może być poddany jedynie ewentualny błąd sądu odwoławczego przy kwalifikowaniu określonej sytuacji procesowej jako odpowiadającej powołanej podstawie orzeczenia kasatoryjnego (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 stycznia 2013 r., IV CZ 170/12, LEX nr 1311814; z dnia 5 listopada 2013 r., II PZ 28/13, OSNP 2014 nr 10, poz. 146 i z dnia 26 września 2017 r., III PZ 8/17, LEX nr 2397582).

Zaskarżalny zażaleniem przewidzianym w art. 394¹ § 11 k.p.c. jest też wyrok sądu odwoławczego uchylający, na podstawie art. 477^{14a} k.p.c., wyrok sądu pierwszej instancji i poprzedzającą go decyzję organu rentowego, z przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania bezpośrednio organowi rentowemu. Należy zauważyć, że art. 477^{14a} k.p.c. nie ma samodzielnego bytu i jego zastosowanie wymaga w pierwszej kolejności spełnienia warunków z art. 386 § 2 lub § 4 k.p.c., czyli zaistnienia przesłanek uzasadniających uwzględnienie apelacji przez uchylenie wyroku sądu pierwszej instancji (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 22 marca 2016 r., I UZ 42/15, OSNP 2017 nr 10, poz. 139 i z dnia 30 października 2012 r., II UZ 50/12, OSNP 2013 nr 21-22, poz. 289). Uchylenie wyroku sądu pierwszej instancji wraz z poprzedzającą go decyzją i przekazanie sprawy do rozpoznania organowi rentowemu ograniczone jest jednak do wyjątkowych przypadków, gdy oprócz przesłanek z art. 386 § 2 lub § 4 k.p.c. wystąpiły takie wady zaskarżonej decyzji, których nie można było naprawić w postępowaniu sądowym (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2020 r., I UZ 26/19, LEX nr 3221262).

Na podstawie art. 386 § 2 k.p.c., w postępowaniu toczącym się na skutek zażalenia na orzeczenie o uchyleniu wyroku sądu pierwszej instancji oraz uchyleniu decyzji organu rentowego i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania Sąd Najwyższy poddaje kontroli prawidłowość stwierdzenia nieważności postępowania

przez sąd drugiej instancji. W art. 386 § 4 k.p.c. zostały natomiast sformułowane przyczyny uchylenia wyroku z przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania.

Są nimi nierozpoznanie przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy albo konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości.

Oceny, czy sąd rozpoznał istotę sprawy (art. 386 § 4 k.p.c.), dokonuje się na podstawie analizy żądań pozwu i przepisów prawa materialnego stanowiącego podstawę rozstrzygnięcia. Nierozpoznanie istoty sprawy polega na poprzestaniu na błędnym przyjęciu przez sąd pierwszej instancji przesłanki niweczącej lub hamującej roszczenie (prekluzja, przedawnienie, potrącenie, brak legitymacji, prawo zatrzymania itp.) albo na zaniechaniu zbadania materialnej podstawy żądania pozwu, niezbadaniu podstawy merytorycznej dochodzonego roszczenia albo całkowitym pominięciu merytorycznych zarzutów pozwanego, co ma miejsce wówczas, gdy rozstrzygnięcie sądu nie odnosi się do przedmiotu sprawy (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 września 2013 r., I PZ 7/13, OSNP 2015 nr 1, poz. 8).

Konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości zachodzi natomiast wtedy, gdy merytoryczne rozpoznanie sporu przez sąd drugiej instancji wymagałoby przeprowadzenia przez ten sąd całego postępowania dowodowego. Podstawa do uchylenia wyroku nie zachodzi w sytuacji, gdy konieczne jest jedynie uzupełnienie braków postępowania dowodowego w określonej kwestii lub przeprowadzenie dowodów, które sąd pierwszej instancji bezpodstawnie pominął. W takim przypadku sąd drugiej instancji jako sąd merytoryczny, obowiązany jest na podstawie art. 382 k.p.c. uzupełnić postępowanie dowodowe w niezbędnym zakresie (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 października 2016 r., II PZ 18/16, LEX nr 2163311).

Zaskarżony wyrok jest wadliwy. Nie można uznać, że Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy, skoro po przeanalizowaniu materiału dowodowego stwierdził że odwołujący się nie posiada prawa do przyznania jednorazowego świadczenia postojowego w oparciu o art. 15zs² ust. 1 ustawy z 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U. poz. 1842 ze zm.). Sąd Okręgowy przyjął, że wnioskodawca

nie przedstawił żadnych dowodów odnośnie faktu prowadzenia działalności gospodarczej wyłącznie zajmującej się świadczeniem usług gastronomicznych, co powinien uczynić zgodnie z zasadą kontradyktoryjności wyrażoną w art. 232 k.p.c. w zw. z art. 6 k.p.c., a ponadto na dzień 30 września 2020 r. posiadał kod przeważającej działalności gospodarczej PKD 47.53.Z, nie uprawniający go do otrzymania wnioskowanego świadczenia. Zdaniem Sądu Okręgowego złożenie w kolejnym miesiącu wniosku i dokonanie wpisu w CEiDG kodu 56.29.Z - uprawniającego do przyznania dochodzonego świadczenia - nie może działać z mocą wsteczną i ze skutkiem na dzień 30 września 2020 r.

Sąd pierwszej instancji rozstrzygnął więc – chociaż odmownie – o prawie do jednorazowego świadczenia postojowego.

W rozpoznawanej sprawie nie zaistniała zatem przesłanka do wydania wyroku kasatoryjnego wynikająca z art. 386 § 4 k.p.c., a tym bardziej nie było podstaw do przekazania sprawy do rozstrzygnięcia organowi rentowemu w trybie art. 477^{14a} k.p.c.

Nierozpoznanie istoty sprawy wystąpi wówczas, gdy z materialnoprawnego punktu widzenia dojdzie do rozdzwiewu między żądaniem a orzeczeniem (albo, jeśli nie zostaną uwzględnione procesowe przesłanki unicestwiające roszczenie). Jak zauważył Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 28 czerwca 2016 r., I UZ 11/16 (LEX nr 2093748), w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych model ten ulega modyfikacji. Pojawiają się bowiem dwa dodatkowe czynniki - wniosek wszczynający postępowanie i decyzja organu rentowego (przy założeniu, że odwołanie od decyzji spełnia rolę pozwu). W świetle tych zmiennych należy odczytywać wyjątkowe rozwiązanie przewidziane w art. 477^{14a} k.p.c. W rezultacie, skoro nierozpoznanie istoty sprawy przez sąd pierwszej instancji uzasadnia zastosowanie art. 386 § 4 k.p.c., to posłużenie się dalej idącym art. 477^{14a} k.p.c. jest możliwe tylko wówczas, gdy organ rentowy minął się z sednem sporu (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 grudnia 2012 r., II UZ 58/12, OSNP 2014 nr 1, poz. 14). Oznacza to, że uchylenie decyzji organu rentowego jest dopuszczalne tylko wówczas, gdy nie doszło do przesądzenia wniosku złożonego przez ubezpieczonego. Dokonując tego rodzaju kwalifikacji, trzeba jednak pamiętać o okolicznościach korygujących. Sąd Najwyższy w powołanym orzeczeniu wskazał

między innymi na to, że relacja zachodząca między organem rentowym i wnioskodawcą (przed złożeniem odwołania do sądu) podlega procedurze administracyjnej. Wzorzec ten wyznacza, czy doszło do rozpoznania "istoty wniosku" ubezpieczonego. Sąd nie jest uprawniony do oceny uchybień proceduralnych organu rentowego. W rezultacie działanie z art. 477^{14a} k.p.c. zastrzeżone zostało tylko do wypadków oczywistych, widocznych bez szczegółowej analizy stosowania norm procedury administracyjnej. W świetle ustaleń poczynionych przez Sąd pierwszej instancji do tego rodzaju uchybień ze strony organu rentowego nie doszło.

Sąd Apelacyjny mógł uzupełnić w niezbędnym zakresie postępowanie dowodowe i samodzielnie dokonać dalszych ustaleń faktycznych oraz dokonać własnej oceny prawnej (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 20 stycznia 2017 r., I CZ 1/17, LEX nr 2216096 i z dnia 3 lutego 2017 r., II CZ 146/16, LEX nr 2240403). W systemie apelacji pełnej sąd drugiej instancji kontynuuje bowiem - w granicach zaskarżenia - merytoryczne rozpoznawanie sprawy (zob. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008/6/55). W systemie tym zatem, sąd drugiej instancji ma nie tylko możliwość, ale także obowiązek, wynikający z art. 378 § 1 k.p.c., rozpoznania sprawy, przy czym orzeka na podstawie materiału zebranego w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym (art. 382 k.p.c.).

Obowiązek ten polega na tym, że sąd drugiej instancji prowadzi postępowanie rozpoznawcze, stanowiące dalszy ciąg postępowania przeprowadzonego w pierwszej instancji i powinien w jego toku naprawić ewentualne błędy sądu pierwszej instancji, lub także błędy stron. Ustalenia sądu pierwszej instancji, co do zasady, nie są dla sądu drugiej instancji wiążące, ma on obowiązek dokonywania własnych ustaleń faktycznych, koniecznych do prawidłowego przeprowadzenia subsumcji, niezależnie od tego, czy wnoszący apelację podniósł w tym zakresie zarzuty naruszenia prawa materialnego.

Z podanych względów Sąd Najwyższy w oparciu o art. 398¹⁵ § 1 i art. 108 § 2 w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

[SOP]

[a!]

